ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан біологічного факультету
_____ Л.О. Омельянчик
«28» серпня 2026 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМИКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

підготовки бакалавра

денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування

спеціальності 101 Екологія

галузі знань 10 Природничі науки

ВИКЛАДАЧ: Притула Наталія Михайлівна, к.с.г.н., доцент, доцент кафедри загальної та прикладної екології і зоології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри загальної та прикладної екології і зоології

Протокол № 1 від "28" серпня 2026 р.
Завідувач кафедри загальної та прикладної екології і зоології
_____ О.Ф. Рильський

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

_____ К.О. Домбровський

2026 рік

Сканировано с CamScanner

Запорізький національний університет
Силабус навчальної дисципліни
Економіка природокористування

Зв`язок з викладачем :
E-mail: *prytulanataliam@gmail.com*
Сезн ЗНУ повідомлення: *https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=5489*
Телефон: *095 881 42 42,*
Інші засоби зв'язку: *Viber, Telegram*
Кафедра*: загальної та прикладної екології і зоології, ІІІ корпус, ауд. 213а*

1. Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування здобувачами вищої освіти системи знань про економічні механізми раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів, засвоїти принципи сталого розвитку та методи оцінки ефективності природокористування. Студенти повинні навчитися аналізувати взаємозв'язок між господарською діяльністю та станом довкілля, опановувати інструменти економічного регулювання природокористування, а також розробляти практичні рішення для забезпечення збалансованого розвитку суспільства й економіки з урахуванням екологічних обмежень.

Курс спрямований на формування знань і навичок щодо економічних основ раціонального використання природних ресурсів, охорони довкілля та забезпечення сталого розвитку. Студенти ознайомлюються з методами економічної оцінки природних ресурсів, механізмами екологічного ліцензування, стандартизації, сертифікації та експертизи, вивчають принципи екологічного законодавства та організаційно-економічні інструменти регулювання природокористування. Особливу увагу приділено економічній ефективності природоохоронних заходів, розрахунку збитків від забруднення, проблемам збереження біорізноманіття та міжнародному досвіду співробітництва у сфері охорони довкілля.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	**денна форма здобуття освіти**
1	*2*
Статус дисципліни	**Обов'язкова**
Семестр	5 -й
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість годин	90
Лекційні заняття	8 год.
Практичні заняття	8 год.
Самостійна робота	84 год.
Консультації	https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/biology/study
Вид підсумкового семестрового контролю:	**екзамен**
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=2655

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	*2*	*3*
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, або в процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. К01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. К06. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). К15. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. К16. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук. К17. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук. К32. Здатність застосовувати економічні механізми використання, охорони та відтворення природних ресурсів. ПР01. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.	Пояснювально-ілюстративний Пошуковий Проблемного викладу матеріалу Самостійна робота	Контрольні заходи: Поточний контроль Тестування на занятті Тестування на платформі Moodle Виконання та захист лабораторної роботи Контрольна робота Підсумкові контрольні заходи: Індивідуальне практичне завдання. Екзамен

ПР15. Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів. ПР16. Вибирати оптимальну стратегію проведення громадських слухань щодо проблем та формування територій природно-заповідного фонду та екологічної мережі. ПР17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів. ПР19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти. ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля. ПР29. Уміння визначати екологічну, економічну та соціальну ефективність природоохоронних заходів, економічних збитків та розмірів їх відшкодування.		

3. Зміст навчальної дисципліни

Дисципліна охоплює теоретичні та практичні засади економіки природокористування, роль людини у впливі на природне середовище та шляхи забезпечення сталого розвитку.

На початку розглядаються предмет, завдання і методи курсу, поняття природокористування та його соціально-економічна сутність, значення економіки природокористування у взаємодії виробництва та довкілля, а також теорія зовнішніх ефектів і механізми регулювання екстерналій.

Далі вивчаються природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку, підходи до їх економічної оцінки та особливості видової оцінки. Окремий блок присвячено екологічному ліцензуванню, нормуванню, стандартизації, сертифікації та екологічній експертизі.

Значна увага приділяється питанням капітального будівництва екологічних підрозділів промислових підприємств, визначенню пріоритетів їх розвитку, допоміжному виробництву та кошторисній вартості будівництва. Розглядається економічна сутність основних фондів допоміжного виробництва, амортизація, ефективність їх відтворення і використання.

Окремий розділ присвячено техніко-технологічній базі виробництва та ресурсному забезпеченню діяльності підприємств, включаючи розрахунок виробничої потужності, структуру персоналу та системи оплати праці.

Важливим є аналіз економічної ефективності природоохоронних заходів підприємства, методів оцінки реалізації капітальних екологічних проєктів, а також розрахунок економічних збитків від забруднення та деградації природних ресурсів у різних секторах економіки.

У курсі розглядаються проблеми збереження та відтворення біорізноманіття, роль екологічного оподаткування у вирішенні екологічних проблем, організаційно-економічний

механізм реалізації платного природокористування в Україні, податкові збори і плата за спеціальне використання природних ресурсів.

Вивчаються принципи чинного екологічного законодавства України, види відповідальності за порушення природоохоронних норм, а також система екологічного управління на макро- та мікрорівні.

Завершальні теми присвячені менеджменту природного середовища та управлінню екологічною безпекою у контексті відтворювальних процесів, міжнародному співробітництву у сфері охорони довкілля, зарубіжному досвіду регулювання природокористування та перспективам України в глобальній системі природовідтворювальної діяльності.

.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин	Згідно з розкладом
		о/д.ф.	
1	*2*	*3*	*5*
Лекція 1	Тема: Теоретичні основи економіки природокористування. економіка природокористування як наука, сучасні масштаби впливу людини на природне середовище. Природні фактори та економічна оцінка природних ресурсів	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 1	Тема: Теоретичні основи економіки природокористування. економіка природокористування як наука, сучасні масштаби впливу людини на природне середовище. Природні фактори та економічна оцінка природних ресурсів. Перелік питань: Предмет, завдання і методи курсу «Економіка природокористування». Поняття природокористування, його соціальноекономічна сутність. Значення економіки природокористування в умовах взаємодії виробництва та природного середовища. Теорія зовнішніх ефектів: причини виникнення екстерналій, механізм регулювання. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Особливості видової економічної оцінки природних ресурсів.	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Тема: Теоретичні основи економіки природокористування. економіка природокористування як наука, сучасні масштаби впливу людини на природне середовище. Природні фактори та економічна оцінка природних ресурсів. Питання для розгляду: Предмет, завдання і методи курсу «Економіка природокористування». Поняття природокористування, його соціальноекономічна сутність. Значення економіки природокористування в умовах взаємодії виробництва та природного середовища. Теорія зовнішніх ефектів: причини виникнення екстерналій, механізм регулювання. Природні ресурси як фактор соціально-економічного розвитку. Основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Особливості видової економічної оцінки природних ресурсів		
Лекція 2	Тема: Природні фактори в системі виробничих відносин. екологічне ліцензування, нормування і стандартизація, сертифікація та експертиза. Капітальне будівництво дільниць та підрозділів екологічного спрямування промислових підприємств	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 2	Тема: Природні фактори в системі виробничих відносин. екологічне ліцензування, нормування і стандартизація, сертифікація та експертиза. Капітальне будівництво дільниць та підрозділів		*1 раз на 2 тижні*

	екологічного спрямування промислових підприємств. Перелік питань: Екологічне ліцензування. Екологічне нормування і стандартизація. Статистична звітність промислових підприємств. Екологічна сертифікація. Екологічна експертиза. Пріоритети розвитку екологічного підприємства. Допоміжне виробництво та виробнича інфраструктура. Капітальне будівництво та будівельне проектування. Кошторисна вартість будівництва.		
Самостійна робота	Тема: Природні фактори в системі виробничих відносин. екологічне ліцензування, нормування і стандартизація, сертифікація та експертиза. Капітальне будівництво дільниць та підрозділів екологічного спрямування промислових підприємств. Питання для розгляду Екологічне ліцензування. Екологічне нормування і стандартизація. Статистична звітність промислових підприємств. Екологічна сертифікація. Екологічна експертиза. Пріоритети розвитку екологічного підприємства. Допоміжне виробництво та виробнича інфраструктура. Капітальне будівництво та будівельне проектування. Кошторисна вартість будівництва.		
Лекція 3	Тема: Основні фонди допоміжного виробництва в системі екологізації підприємства. Техніко–технологічна база виробництва. Ресурсне забезпечення діяльності промислових підприємств	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 3	Тема Основні фонди допоміжного виробництва в системі екологізації підприємства. Техніко–технологічна база виробництва. Ресурсне забезпечення діяльності промислових підприємств. Перелік питань: Технологія і виробничий процес, організація енергогосподарства (дільниці та підрозділи екологічного спрямування). Економічна сутність основних фондів, структура та класифікація. Спрацювання, амортизація та ефективність відтворення і використання основних фондів допоміжного виробництва. Характеристика техніко–технологічної бази виробництва. Методичні підходи та принципи розрахунку виробничої потужності. Поняття, класифікація і структура персоналу. Визначення чисельності окремих категорій працівників. Форми і системи заробітної плати.	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Тема: Основні фонди допоміжного виробництва в системі екологізації підприємства. Техніко–технологічна база виробництва. Ресурсне забезпечення діяльності промислових підприємств. Питання для розгляду Технологія і виробничий процес, організація енергогосподарства (дільниці та підрозділи екологічного спрямування). Економічна сутність основних фондів, структура та класифікація. Спрацювання, амортизація та ефективність відтворення і використання основних фондів допоміжного виробництва. Характеристика техніко–технологічної бази виробництва. Методичні підходи та принципи розрахунку виробничої потужності. Поняття, класифікація і структура персоналу. Визначення чисельності окремих категорій працівників. Форми і системи заробітної		

	плати		
Лекція 4	Тема: Економічна ефективність природоохоронних заходів підприємства. Економічні збитки, оцінка втрат	2	*1 раз на 2 тижні*
Практичне заняття 4	Тема: Економічна ефективність природоохоронних заходів підприємства. Економічні збитки, оцінка втрат. Перелік питань: Види природоохоронних заходів і їх роль у виробничому процесі. Сутність економічної ефективності природоохоронних заходів підприємства. Оцінка ефективності реалізації природоохоронних заходів (капітального будівництва). Сутність економічних збитків від забруднення та деградації ресурсів природного середовища промисловим підприємством. Методи визначення економічних збитків від забруднення довкілля. Оцінка економічних збитків в окремих секторах економічної діяльності.	2	*1 раз на 2 тижні*
Самостійна робота	Тема: Економічна ефективність природоохоронних заходів підприємства. Економічні збитки, оцінка втрат. Питання для розгляду Види природоохоронних заходів і їх роль у виробничому процесі. Сутність економічної ефективності природоохоронних заходів підприємства. Оцінка ефективності реалізації природоохоронних заходів (капітального будівництва). Сутність економічних збитків від забруднення та деградації ресурсів природного середовища промисловим підприємством. Методи визначення економічних збитків від забруднення довкілля. Оцінка економічних збитків в окремих секторах економічної діяльності		

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	**Вид контрольного заходу**	**Зміст контрольного заходу***	**Критерії оцінювання та термін виконання***	**Усього балів**
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Поточний контроль				
Практичне заняття №1	практичні: есе, презентація, опитування, порівняльний аналіз, ситуаційна задача тощо	Питання для підготовки до опитування (питання лекції, див. розд. 3) та перевірки самостійної роботи див. табл. 4.	Термін виконання – до наступного практичного заняття. Виконання завдань практичного заняття максимально оцінюється у 4 бали.	**4**
Самостійна робота	Завдання самостійної роботи №1(тестування)			**6**

Практичне заняття №2	практичні: есе, опитування, презентація, порівняльний аналіз, ситуаційна задача тощо		**Виконання завдань практичного заняття максимально оцінюється у 4 бали.**	**4**
Контрольна робота	Завдання самостійної роботи №1,2.		**4 бали** – завдання виконані повністю, якісно та вчасно; здобувач освіти демонструє глибоке розуміння теми, вміє правильно аналізувати й узагальнювати результати, дотримується всіх вимог програми курсу. **3 бали** – завдання виконані переважно правильно, але з окремими недоліками чи помилками; висновки зроблені, проте мета роботи усвідомлена частково; захист проведено з опорою на зразок. **2 бали** – завдання виконані лише частково (30–50% від вимог); результати подані неповно або з істотними помилками; висновки некоректні чи нечіткі; захист здійснено невчасно. **1 бал** – завдання виконані менше ніж на 30%; робота має значні помилки, висновки відсутні або неправильні; захист не відповідає вимогам та проведений невчасно. 1-5 балів – опитування. Тестування. Підготування та захист презентації (слайди) тем за питаннями для самостійного опрацювання.	**6**
Практичне заняття №3	практичні: есе, опитування, презентація, порівняльний аналіз, ситуаційна задача тощо		**Контрольна робота максимально оцінюється у 6 балів.** **6 балів** – робота виконана повністю, без помилок; відповіді повні, логічні, структуровані; використано додаткові	**4**
Самостійна робота	Завдання самостійної роботи № 3 (тестування)			**6**

Практичне заняття №4	практичні: есе, опитування, презентація, порівняльний аналіз, ситуаційна задача тощо		приклади чи аргументацію; здобувач освіти демонструє глибоке розуміння теми. **5 балів** – робота виконана майже повністю, з незначними неточностями; відповіді в цілому правильні, але окремі аспекти розкриті поверхово; структура та логіка роботи збережена. **4 бали** – виконано близько 70–80% завдань; є помилки у викладенні матеріалу чи обґрунтуванні; висновки сформульовані частково. **3 бали** – виконано приблизно половину завдань; багато неточностей і помилок; відповіді неповні, логіка викладу слабка; висновки поверхові або некоректні. **2 бали** – виконано менше 50% завдань; значна кількість помилок; відсутні або неправильні висновки; робота не відповідає більшості вимог. **1 бал** – робота виконана фрагментарно (менше 20% завдань); відповіді хаотичні або зовсім неправильні; висновки відсутні. **0 балів** – робота не здана або не відповідає темі завдання**.**	**4**
Контрольна робота	Завдання самостійної роботи № 1-4			**6**
Усього за поточний контроль				**60**
Підсумковий контроль				
Форма підсумкового контролю	**Вид підсумкового контрольного заходу**	**Зміст підсумкового контрольного заходу**	**Критерії оцінювання**	**Усього балів**
Екзамен	Тестування в СЕЗН ЗНУ	Питання для підготовки: **Розділ 1. Теоретичні основи економіки природокористування** Що є предметом курсу «Економіка природокористування»? Які основні завдання дисципліни? Назвіть основні методи економіки природокористування.	Виконання тестових завдань відбувається на сторінці дисципліни в СЕЗН ЗНУ. Із банку тестових завдань СЕЗН ЗНУ для кожного здобувача освіти випадковим чином обирається 20 тестових завдань. За кожну вірну відповідь на тестове завдання здобувач вищої освіти отримує 1 бал	**20**

		Дайте визначення поняттю «природокористування». У чому полягає соціально-економічна сутність природокористування? Яке значення має економіка природокористування у взаємодії виробництва та довкілля? Що таке екстерналії і які бувають їхні види? Які причини виникнення зовнішніх ефектів? Які існують механізми регулювання екстерналій? Як екологічні проблеми пов'язані з економічними категоріями? **Розділ 2. Природні фактори та економічна оцінка ресурсів** Які види природних ресурсів ви знаєте? Чому природні ресурси є фактором соціально-економічного розвитку? Які існують основні підходи до економічної оцінки природних ресурсів? Що таке ринкова оцінка природних ресурсів? У чому полягає відмінність між економічною та екологічною оцінкою ресурсів? Які особливості оцінки земельних ресурсів? Які підходи використовують для оцінки водних ресурсів? Як оцінюють мінерально-сировинні ресурси? У чому специфіка оцінки лісових ресурсів? Як здійснюється оцінка рекреаційних ресурсів? **Розділ 3. Ліцензування, нормування, сертифікація** Що таке екологічне ліцензування? Які види діяльності потребують екологічної ліцензії? Що таке екологічне нормування? Які види нормативів встановлюються у сфері екології? Які стандарти запроваджуються для охорони довкілля?		

		Яку роль відіграє екологічна статистична звітність підприємств? Що таке екологічна сертифікація? У чому відмінність між добровільною та обов'язковою сертифікацією? Які завдання вирішує екологічна експертиза? Хто здійснює державну екологічну експертизу? **Розділ 4. Капітальне будівництво** Які пріоритети розвитку екологічного підприємства? Яку роль відіграє допоміжне виробництво у сфері екологізації? Які основні етапи капітального будівництва екологічних об'єктів? Що таке будівельне проектування у природоохоронній сфері? Як визначається кошторисна вартість будівництва екологічних об'єктів? Які фактори впливають на витрати будівництва? Як оцінюється ефективність інвестицій у капітальне будівництво? Які приклади екологічних підрозділів існують на підприємствах? У чому полягає роль інновацій у капітальному будівництві? Як забезпечується екологічна безпека на етапі будівництва? **Розділ 5. Основні фонди допоміжного виробництва** Що таке основні фонди підприємства? Яка економічна сутність основних фондів допоміжного виробництва? Як класифікують основні фонди? Яка структура основних фондів у промисловості? Що таке знос основних фондів? Що означає амортизація і які її методи? Як визначається ефективність використання основних фондів?		

		Що таке відтворення основних фондів? Як оцінити ефективність амортизаційної політики? У чому полягає роль фондів у екологізації підприємства? **Розділ 6. Техніко-технологічна база виробництва** Що таке техніко-технологічна база виробництва? Які показники характеризують виробничу потужність підприємства? Як розраховується виробнича потужність? Що таке класифікація персоналу підприємства? Як визначається чисельність персоналу? Які форми оплати праці існують? У чому відмінність між погодинною і відрядною системою оплати праці? Які переваги має преміальна система оплати праці? Як стимулюється праця в екологічних підрозділах? Яку роль відіграє людський капітал у природокористуванні? **Розділ 7. Економічна ефективність природоохоронних заходів** Які види природоохоронних заходів ви знаєте? Яку роль вони відіграють у виробничому процесі? Що таке економічна ефективність природоохоронних заходів? Як оцінити ефективність інвестицій у природоохоронні об'єкти? Які методи застосовують для оцінки ефективності? У чому полягає значення витратно-результативного підходу? Як оцінюється ефективність капітального будівництва у природоохоронній сфері? Які економічні вигоди приносить впровадження екологічних технологій? Як співвідносяться екологічна та економічна ефективність? Чому природоохоронні заходи можна вважати інвестиціями у розвиток?		

		Розділ 8. Економічні збитки Що таке економічні збитки від забруднення? Які основні види економічних збитків? Як визначають збитки від деградації ресурсів? Які методи оцінки економічних збитків існують? Як розрахувати збитки від забруднення атмосферного повітря? Як оцінюють збитки від забруднення водних ресурсів? Які збитки виникають від деградації земель? Як визначають збитки у транспортному секторі? Як розраховуються збитки у промисловості? У чому полягає роль страхування у відшкодуванні збитків? **Розділ 9. Збереження біорізноманіття** Які економічні проблеми збереження біорізноманіття? Яку роль відіграє екологічне оподаткування у збереженні довкілля? Які існують види природоохоронних територій? Як оцінюється економічний ефект від збереження біорізноманіття? Які інструменти стимулюють підприємства до охорони природи? **Розділ 10. Платне природокористування** Які передумови розвитку платного природокористування в Україні? Які податкові збори справляються за використання ресурсів? Що таке екологічний податок і як він стягується? Які механізми плати за спеціальне використання ресурсів? Які перспективи розвитку платного природокористування в Україні?		
	Індивідуальне дослідницьке завдання	Індивідуальні дослідницькі завдання повинні містити аналіз сучасного стану обраного питання. Виконуються у вигляді доповіді та презентації. Обсяг доповіді ІДЗ повинен бути розрахований на 7-10 хв. Доповідь повинна складатися зі	**19-20 балів** – здобувачі вищої освіти самостійно виконали понад 90% завдань, під час виконання роботи виявили усебічні, систематичні та глибокі знання	**20**

		вступу, в якому висвітлена актуальність, мета дослідження, завдання, об'єкт та предмет (1-2 хв.) повне висвітлення питань, висновки та додається список використаних джерел. Презентація ІДЗ повинна містити графіки, таблиці та рисунки та складатися з 15-20 слайдів. ІДЗ повинно бути виконано протягом семестру, та представлено до захисту до початку залікового тижня. Питання для виконання ІДЗ обираються відповідно до номера прізвища студента у журналі академічної групи. Орієнтовні питання для виконання завдання викладено на сторінці СЕЗН ЗНУ на платформі Moodle.	програмного матеріалу з дисципліни, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчі здібності у розумінні та використанні програмного матеріалу для виконання поставлених мети та завдань; чітко, логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання надавали вичерпні, аргументовані та цілісні відповіді на всі запитання. Робота оформлена акуратно, відповідно до поставлених вимог. **17-18 балів** – здобувачі вищої освіти виконали не менше 90% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (1-3) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни в повному обсязі, уміння ставити мету і формулювати завдання досліджень; творчій підхід до виконання поставлених мети та завдань; логічно, послідовно викладати матеріал; робити обґрунтовані висновки. Під час захисту індивідуального завдання загалом надавали аргументовані, без суттєвих помилок, відповіді на всі запитання. У цілому робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні та презентації. **15-16 балів** – здобувачі вищої освіти виконали не менше 80% завдань, завдання роботи виконані достатньо грамотно, але є декілька (до 5) несуттєвих помилок. Під час виконання роботи здобувачі освіти виявили знання і розуміння програмного матеріалу з дисципліни з основних розділів, уміння ставити мету і формулювати завдання	

			досліджень; логічно, послідовно викладати матеріал; робити висновки. Під час захисту індивідуального завдання відповідали достатньо грамотно, але припускались однієї-двох непринципових помилок. Робота оформлена акуратно, але наявні незначні неточності в її оформленні. **13-14 балів** – здобувачі вищої освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше 70%. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень дисципліни; завдання виконали неповно, непослідовно; наявні неточності та помилки у змісті та оформленні роботи. Здобувачі освіти виявляють знання й розуміння основних положень матеріалу, але надають неповні, непослідовні відповіді. Під час захисту індивідуального завдання демонстрували недостатньо глибокі знання з досліджуваної теми, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, неповно або недостатньо аргументовано відповідали на запитання. **10-12 балів** – здобувачі вищої освіти виконали завдання не в повному обсязі, але не менше ніж на 60%; у роботі присутні принципові помилки в оформленні. Під час виконання роботи виявили знання й розуміння основних положень матеріалу з дисципліни. Під час захисті та підготовці презентації продемонстрували поверхневі знання з досліджуваної теми, відповідали неповно, непослідовно, припускаючись не відповідностей у визначенні понять, не вміє переконливо обґрунтувати свою думку.	

			0-9 балів – здобувачі вищої освіти виконали понад 50% завдань. Під час виконання роботи припускалися принципових помилок при розв'язанні завдань. Робота оформлена зі значними порушеннями вимог. Необхідна досконала переробка роботи. Під час захисту здобувачі освіти виявили поверхові знання і розуміння основного програмового матеріалу в обсязі, який не дозволяє засвоювати наступний програмний матеріал; не відповідає на основні запитання.	
Усього за підсумковий контроль				**40**

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Рекомендована література

1. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
2. Економіка природокористування: конспект лекцій. Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2024. 119 с.
3. Коржнев М.М. Економіка природокористування. К.: Вид. КНУ. 2005. 99 с.
4. Пономаренко Є. Г. Економіка природокористування та природоохоронної діяльності : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. 58 с.
5. Левківський В.М. Економіка природокористування: електронний курс лекцій. Київ: НУБіП, 2020. URL: https://nubip.edu.ua/node/61271
6. Кравців В.С., Мельник Л.Г. Економіка природокористування: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2021. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/87452

Інформаційні ресурси

1. Olewicz, T., & Jerzmański, J. Economic instruments for environmental protection in the European Union. *Environmental Economics*, 2020.
URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800920300612
2. Сташук В.А. Платне природокористування як інструмент сталого розвитку економіки. *Економіка України*, №3, 2019.
URL: https://ekukr.org/ua/archive/2019/3/10
3. Ministry for Communities, Territories and Infrastructure Development of Ukraine. Environmental taxation and resource payments.
URL: https://www.minregion.gov.ua
4. OECD. Economic instruments for biodiversity: Policy effectiveness and implementation challenges. *OECD Publishing*, 2020.
URL: https://www.oecd.org/environment/economic-instruments-biodiversity.htm
5. United Nations Environment Programme (UNEP). Green Economy and Sustainable Development.
URL: https://www.unep.org/green-economy
6. Державна служба статистики України. Екологічна статистика.
URL: https://ukrstat.gov.ua

7. European Environment Agency (EEA). Market-based instruments for environmental policy in Europe.
URL: https://www.eea.europa.eu/publications/92-9167-000-6

8. World Bank. Environmental economics and sustainability reports.
URL: https://www.worldbank.org/en/topic/environment

9. **EU4Environment — допомога Україні у розвитку зеленої економіки та ресурсоефективного виробництва.** Платформа підтримує формування політики зеленої економіки, імплементацію ресурсоефективних та чистих виробничих практик у МСБ, сприяє розвитку сталого господарювання та біорізноманіття.
URL: https://www.eu4environment.org/where-we-work/ukraine/
agroeco.org.ua+5Журнал НАН України+5udhtu.edu.ua+5eu4environment.org+1

10. UNIDO — Green Recovery Vision for Ukraine**Програма, що розроблена для підтримки зеленої та стійкої індустріалізації України в період післявоєнного відновлення (2024–2028 роки), включає інтегрований підхід до зелених інвестицій, підтримки бізнесу та екологічних технологій. **URL:** https://www.unido.org/green-recovery-vision-ukraine
hub.unido.org+3unido.org+3wwfeu.awsassets.panda.org+3

11. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Офіційний сайт із важливою інформацією про природоохоронну політику, екоконтроль, моніторинг довкілля, управління водними ресурсами, ліцензування, біорізноманіття, цифровізацію та міжнародне партнерство.
URL: https://mepr.gov.ua/
Підручники+7mepr.gov.ua+7Сайт geografiamozil2!+7

12. •Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України (IEESD). Науково-дослідний інститут, що фокусується на екологічній економіці, стратегіях сталого розвитку, економіко-екологічному аналізі і формуванні політики регулювання природокористування.
URL: http://ecops.kiev.ua (сайт Інституту і журналу «Environmental Economics and Sustainable Development»)

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.
Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних і практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущенні завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється у формі захисту завдань, що були виконані на пропущеному занятті.
Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.
Політика академічної доброчесності
Усі роботи, що виконуються здобувачами вищої освіти під час проходження курсу, перевіряються нанаявність плагіату за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення сумішвласного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перефразуваннячужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело. Приклади оформлення цитувань див. на Moode: https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=103857 Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перескладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з

викладачем.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

Врахування результатів, отриманих здобувачем за рахунок неформальної/інформальної освіти здійснюється згідно з Положенням Запорізького національного університету про порядок визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/3647.ukr.html

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2026-2027 н.р. доступний за адресою: http://surl.li/afeagu.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: https://tinyurl.com/y9tve4lk.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9pkmmp5.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: https://tinyurl.com/57wha734.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/yd6bq6p9; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: https://tinyurl.com/y9r5dpwh.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банах Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: https://tinyurl.com/ydhcsagx.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: http://library.znu.edu.ua. Графік роботи абонементів: понеділок-п`ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): https://moodle.znu.edu.ua.
Посилання для відновлення паролю: https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015.

Економіка природокористування

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: http://sites.znu.edu.ua/child-advance/